

บทคัดย่อ

การศึกษาผลสัมฤทธิ์ของการพัฒนาไก่พื้นเมืองสำหรับเกษตรกรในชนบทของภาคตะวันออกเฉียงเหนือ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อประเมินปัจจัยที่มีผลต่อการยอมรับและไม่ยอมรับของเกษตรกรต่อการส่งเสริมการเลี้ยงไก่พื้นเมืองอันนำไปสู่การเพิ่มผลผลิตและหรือรายได้เสริมของเกษตรกร ที่ผ่านมานในอดีต และเพื่อได้ข้อเสนอแนะเชิงนโยบายและเชิงปฏิบัติการของหน่วยงานในการพัฒนาไก่พื้นเมืองสำหรับเกษตรกรรายย่อยในชนบท ดำเนินการตรวจสอบด้วยวิธีการ 3 วิธีการ คือ 1) การสัมภาษณ์กลุ่มย่อย กลุ่มที่เคยได้รับการส่งเสริมจำนวน 19 ครั้ง ในพื้นที่ 5 จังหวัด เกษตรกรเข้าร่วมประชุมจำนวน 324 คน จาก 28 หมู่บ้าน 2) การใช้แบบสอบถามรายครัวเรือน (ปลายเปิดและปลายปิด) สัมภาษณ์เกษตรกรที่ได้รับและไม่ได้รับการส่งเสริมโดยการสุ่ม สัมภาษณ์เกษตรกรทั้งสิ้นจำนวน 942 ราย จากหมู่บ้านจำนวน 50 หมู่บ้าน และ 3) การสังเกตจากพื้นที่ศึกษาของนักวิจัย วิธีการที่ใช้ต่างให้ข้อมูลตรงกันส่วนใหญ่ เป็นการยืนยันผลที่ชัดเจน จากการศึกษาพบว่า รูปแบบการส่งเสริมการเลี้ยงไก่พื้นเมืองของภาครัฐที่ผ่านมาไม่ประสบผลสำเร็จ เนื่องจากเทคโนโลยีที่ไปส่งเสริมไม่เข้ากับบริบทในระบบเกษตรและสภาพการดำเนินชีวิตของเกษตรกรและเป็นเชิงประชาสัมพันธ์ สารระของการส่งเสริมการเลี้ยงไก่พื้นเมืองที่ผ่านมา มุ่งเน้นเป็นส่วนๆ ได้แก่ ได้แก่ อาหารและการให้อาหาร การป้องกันและรักษาโรค พันธุ์ การปรับปรุงพัฒนาสายพันธุ์ และการฟักไข่ รวมถึงการจัดการโรงเรือน ผลปรากฏว่า เกษตรกรยอมรับเทคโนโลยีและวิชาการเหล่านั้นในช่วงที่มีโครงการดำเนินการอยู่ ภายหลังจากที่โครงการฯ สิ้นสุดลง เกษตรกรก็จะปรับวิธีการเลี้ยงไก่พื้นเมืองให้เข้ากับบริบทของตนเองเช่นในอดีตที่เคยปฏิบัติ

จากผลการศึกษาครั้งนี้ไม่ว่าจะพิจารณาจากมุมมองของการยอมรับเทคโนโลยี การจัดตั้งกลุ่ม การลงทุน การผลิตและการจัดการที่เกิดจากโครงการต่างๆ จากหน่วยงานต่างๆ ที่ส่งเสริมการเลี้ยงไก่พื้นเมืองสำหรับเกษตรกรรายย่อยในภาคตะวันออกเฉียงเหนือที่ผ่านมา ผู้ทำศึกษามีความเห็นว่ ไม่ประสบผลสำเร็จและสัมฤทธิ์ผล จึงไม่ควรมีการดำเนินการในลักษณะเช่นนี้อีก และเห็นควรมีการปรับเปลี่ยนนโยบายในเรื่องดังกล่าว รวมถึงกระบวนการส่งเสริมแบบเดิมเพื่อป้องกันการสูญเสียทรัพยากรต่างๆ ดังที่เคยมีมา

Abstract

Study program on effectiveness of native chicken development for small holders in the northeast region of Thailand was to identify and appraise factors influencing adoption and production of the native chicken extension projects implemented by various concerned organizations leading to suggestion for policy formulation.

Methodologies employed 1) Nineteen group interviews were conducted with the farmers who had participated in various native chicken extension projects, representing five provinces in the northeast and different ethnic groups. 2) Randomly selected 942 households from 50 villages were interviewed by questionnaire, representing farmers who had participated and not participated in the extension projects. 3) Field observation by researchers. All methodologies used yielded very similar results.

Past implementation of the extension projects with different procedures and strategies were not effective because they were not appropriate in terms of household or community context. Most of the extensions emphasized only on technology transfer or using welfare approach without consideration of farmer livelihood systems and self-reliance. Technologies introduced were feed and feeding, disease prevention, breeds, housing and incubator. Farmers did use these technologies but ceased to do so after the projects termination. It was obvious that these technologies did not fit their livelihood system.

From researcher point of view extension approach and resources used as in the past should be ceased. Policy related to native chicken raising should be reformulated to prevent future lost of such resources. Existing native chicken raising system according to farmer objective and context has been stable and sustained.